

Brieven uit Duitsland (3): Merkel

Columns - 25 november 2015 - Auteur: Henri Beunders

Henri Beunders, ooit correspondent in Berlijn, reist door Duitsland en schrijft ons hoe het land ervoor staat. Op het partijcongres van de Beierse CSU vroeg hij zich af: Wat drijft Merkel?

Wat je ook van het vluchtelingenbeleid van bondskanselier Angela Merkel moge vinden, de manier waarop de leider van haar zusterpartij CSU, minister-president Horst Seehofer, haar vrijdagavond op het partijcongres van zijn CSU behandelde, was de veel geroemde Beierse opgewekte gastvrijheid onwaardig. En dan druk ik me zwak uit. Het is bekend dat de meerderheid van de CSU-leden nog veel bozer dan Seehofer zelf is dat Merkel vasthoudt aan de twee intussen overbekende uitspraken: 'De Duitse grondwet kent inzake asiel geen bovengrens', en wat de opvang betreft: 'Wir schaffen das'.

Seehofers voorganger, Edmund Stoiber, had eerder op de dag gezegd dat minstens een kwart van de CSU-kiezers overweegt naar de nog rechtser partij AfD, Alternative für Deutschland, over te stappen. En toch kwam Merkel ook dit keer aanvliegen om haar zusterpartij toe te spreken. Angst schijnt ze niet te kennen. En daarmee kom ik op de vraag die mij de afgelopen maanden steeds meer fascineerde: wat maakt deze vrouw, nu tien jaar aan de macht, zo stabiel dat ze niet uit de plooi is te krijgen? Behalve dan hier op het podium.

De entree was al bijzonder, want begeleid door een daverend muzikaal tromgeroffel, beetje à la 'In Zaire', de *rumble in the jungle*-hit uit 1976 over de bokswedstrijd tussen Muhammad Ali en George Foreman twee jaar ervoor in Kinshasa. Zo wilde men voorkomen dat je kon horen hoe hard - of zacht, of helemaal niet - er zou worden geklapt in de zaal. So far so good. Het had zelfs iets Amerikaans.

Uit haar rede van een minuut of 20 bleek hoeveel kleine stapjes ze intussen al heeft gezet in de richting van haar critici. Er gaan honderden politiemensen meer naar de grens tussen Beieren en Oostenrijk, het gaat in het algemeen om beter 'ordenen, kanaliseren, registreren' en, inderdaad, ook om reduceren van de aantallen. En ja, het '*abschieben*' van immigranten wier asielverzoek is afgewezen moet ook ter hand worden genomen, al kan dat volgens haar ook 'met een menselijk gezicht'.

Verder moet de oplossing gezocht worden in Europees verband, in afspraken met

Turkije over 'contingenten' vluchtelingen voor Europa, en de echte vluchtoorzaak - Syrië - moet worden aangepakt. Ze sprak met kraakheldere en krachtige stem, al hoorde je ook dit keer niet één mooie zin, zelfs niet één origineel woord. Maar ja, dat hoort bij iemand van wie wordt gezegd dat haar charisma er uit bestaat dat ze geen charisma heeft.

Toen nam Seehofer het woord. Op alle vorige congressen was dat om de eregast uit Berlijn bloemen of een taart te overhandigen, met een speels grapje erbij. Niet nu, ja, gefeliciteerd hoor met die tien jaar. Maar ik wil het nu weer met je hebben over die 'bovengrens', je weet dat wij die willen, en dat ga ik je nu nog eens ten overstaan van deze duizend mensen hier inpeperen. Dat inpeperen duurde ruim een kwartier en Merkel stond ernaast als een scholiere die van de meester een standje kreeg. Haar gezicht vertrok uiteindelijk tot een grimas, en na afloop liep ze niet dezelfde lange weg terug door de zaal, maar verdween ze schielijk ergens tussen de borden en panelen die je altijd ziet in een *Messe*-complex als dit oord.

Als ik haar was geweest, was ik halverwege het standje al weggelopen. Of ik had als antwoord gegeven dat ze na haar bezoek aan Mecklenburg-Voorpommeren eerder die dag, en dit bezoekje aan München - wat een vlieguren maakt die vrouw! - die avond ook nog wel tijd zou kunnen vinden voor een gesprekje met Bündnis 90/Die Grünen, of die de CSU niet zou willen vervangen in haar regering. Maar nee, ze incasseerde de belediging, en vertrok.

Of ze de maffia-uitspraak 'wraak is een gerecht dat koud gegeten wordt' kent, dat weet ik niet. Want eigenlijk weten we ook na de tien jaar die ze nu bondskanselier is nog altijd niet veel met zekerheid te melden over waarom ze in 1990 plotseling besloot het natuurkundelaboratorium te verruilen voor de politiek. En evenmin wat haar precies drijft om het sindsdien vol te houden.

Hele boekenplanken zijn al vol geschreven over Merkel. Maar het meeste indruk op mij maakte een klein boekje dat afgelopen juli verscheen: 'Daran glaube ich. Christliche Standpunkte'. Het bevat een dozijn korte en nog kortere toespraken die Merkel in de afgelopen decennia heeft gehouden en waarin ze sprak over de dingen waarin ze geloofde.

Dan besef je dat ze minder een Oost-Duitse natuurkundige is dan een Pruisische protestant. Dat ze het nu al zo lang volhoudt, komt deels door die '*verdammte Pflicht*', zoals ze het zelf onlangs zei. Dat is nogal Pruisisch. Voor deze domineesdochter lijkt haar geloof nog belangrijker: "Religie is mijn permanente begeleider."

In 2013 bezocht ze, op eigen initiatief, paus Franciscus in het Vaticaan. Diens

eerste reis was naar Lampedusa gegaan, waar hij Europa opriep meer te doen voor de bootvluchtelingen. Merkels *Willkommenskultur* is geheel en al uit haar christelijke opvattingen te verklaren. De 'christelijke geest van de vrijheid' heeft volgens haar in 1989 een einde gemaakt aan de deling van Europa. Wat Europa is? 'De eigenschap die de ziel van Europa uitmaakt is: de tolerantie'. En: 'Wij kunnen de financiële markten en de economie in christelijke zin ordenen, zonder de vrijheid te ontnemen. Wij kunnen de globalisering een menselijk gezicht geven'.

Dat ze begin oktober weer over dat menselijke gezicht begon is dus geen toeval. Sterker, het volgende citaat lijkt de kern van Merkels opvattingen te zijn: 'Het christelijke begrip van de mens als het evenbeeld van God leert de gelijkwaardigheid van alle mensen, ongeacht hun nationaliteit, taal, cultuur, religie, huidskleur of geslacht.'

Haar weigering de stroom vluchtelingen te beperken, baseert ze formeel op de grondwet: '*Politisch Verfolgte geniessen Asylrecht*'. In dit bundeltje toespraken zegt ze meer dan eens dat de preambule van de Duitse grondwet niet zonder reden begint met de woorden: '*Im Bewusstsein seiner Verantwortung vor Gott und den Menschen*'. Dat ook zij zich zal moeten verantwoorden voor God, dat beseft ze blijkbaar altijd.

Intussen behoort ze, zei ze eens, tot de groep 'zeer optimistische mensen', en ze gaf er twee beelden bij. De eerste was de zondvloed, maar dan niet die zondvloed zelf, maar de ark van Noach, hoopvol dus. De andere was het beeld van Sysiphus. Huh? Sysiphus? Ja, voor haar drukt die Griekse mythe niets hopeloos uit, maar geeft die juist aan 'dat er altijd weer een mens komt, die ondanks alle tegenslagen de steen opnieuw en opnieuw omhoog rolt'. Sommigen die deze Sysiphus-mythe interpreteren noemen die steen de vrede.

Een laatste citaat dan nog, want ze heeft het over geloof, hoop en liefde die haar sturen. 'De liefde bestaat niet uit gloedvolle woorden, maar toont zich in nuchtere daden. De liefde is zonder voorbehoud, is volkomen zonder angst.'

Kortom, voor wie het nog niet wist, we hebben hier dus te maken met een rotsachtige vrouw met een rotsvaste overtuiging, die dag in dag uit, hetzelfde rotsblok omhoog duwt. Dat er in Duitsland geen alternatief voor Angela Merkel rondloopt, 'daran glaube ich' nu nog nu meer dan voorheen.

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/14156/brieven-uit-duitsland-3-merkel>